

FODOR JÓZSEF

Édesapja Galántai Fodor Antal, Dráva melléki földbirtosok, gazdasági író (1813. július 16. – 1895. szeptember, Pécs); édesanyja, Picha Mária (1823. július 29. – 1898. október 9.). Gerlóczy Zsigmond belgyógyász apósa, Gerlóczy Géza belgyógyász és Gerlóczy Gedeon építész nagyapja, dédunokája pedig Gerecze Péter felesége.

Pécsett járt gimnáziumba, majd orvosi tanulmányokat folytatott Bécsben és a pesti Tudományegyetemen, ahol 1865-ben orvosdoktorrá avatták. 1866-ban pályázat útján elnyerte az akkori államorvostani tanszék egyik tanársegédi állását Rupp János professzor mellett. 1868–69-ben kórboncnok főorvosi állást is vállalt a Rókus Kórházban. 1869-ben egyetemi magántanárrá nevezték ki közegészségügyi témakörből, és hamarosan állami ösztöndíjat kapott, amellyel kétéves európai körútra indulhatott. Hosszabb időt töltött Münchenben Max Pettenkoffernél, aki a közegészségtannak mint önálló tudománynak úttörője, és első egyetemi tanszékének megalapítója volt, majd átlátogatott Hollandiába, Franciaországba és Angliába. Angliai útján szerzett különösen értékes tapasztalatait – figyelembe véve az ottani fejlettebb társadalmi viszonyokat és előrehaladt iparosodást – 1873-ban 500 oldalas könyvben foglalta össze, mindenütt utalva a hazai, elmaradottabb viszonyokra, valamint ezek javítási lehetőségeire. 1872-ben kinevezték az új kolozsvári tudományegyetem államorvostani tanszékére, innen pedig két év múlva meghívták a pesti Orvoskaron külön az ő számára 1874-ben felállított közegészségtani tanszékre.

Megszervezte a fiatal tudományág oktatási programját, az intézet munkarendjét, amely később a kiépítendő országos higiéniai hálózat számára is mintát adott. Kezdeményezője volt az iskolaorvosi hálózat megteremtésének, az egészségügyi ismeretek széles körű terjesztésének. Mint kutató, kimutatta a vér bizonyos „baktériumölő” anyagait, megnyitva ezzel az immunológia kapuit az emberiség számára. A hazai közegészségtan megteremtésén túl alkotó módon járult hozzá a mikrobiológiai-immunológiai alapokra helyezett közegészségtan tudományának nemzetközi elismertetéséhez és fejlesztéséhez. 1885-ben Markusovszky Lajossal együtt alapítója volt az Országos Közegészségügyi Egyesületnek. Kutatásaival, előadásaival, bírálataival jelentős mértékben járult hozzá a főváros vízellátásának és csatornázásának akkor legkorszerűbb megoldásához. Javaslati – mint Hőgyes Endre írta róla – átmentek a köztudatba: „a főváros egészségügyi kormányzata intézkedéseiben igyekezett a higiéné szellemében cselekedni, javította a vízvezetéket, megindította a nagy csatornázási építkezést, minden téren igyekezett emelni a főváros köztisztaságát.. s szép fővárosunk, mely a hetvenes évek végén még a legegészségtelenebb nagyvárosok sorozatában a második helyen állott, negyven, sőt több promille [ezrelék] halálozással, ma a legegészségesebbek közé tartozik tizenhét-tizenkilenc promille halálozással...”

Munkásságáért számos hazai és külföldi elismerésben részesült: 1883-ban levelező, 1885-ben rendes tagjává választotta a Magyar Tudományos Akadémia, díszdoktorává avatta a cambridge-i tudományegyetem, és dísztagja lett számos európai közegészségtani társaságnak. 1909-ben emlékeztére az Országos Közegészségügyi Egyesület bronz mellszobrot (ifj. Vastagh György alkotása) állíttatott fel a fővárosban, a VIII. kerületi Gutenberg téren, a szobortalapzatba vésett „Közegészségügyünk első apostolának” felirattal.

Főbb művei

- ❖ *Az arnyékszékrendszerekről.* Pest, 1869.
- ❖ *Közegészségügy Angolországban.* Budapest, 1873.
- ❖ Felterjesztés a közegészségtani tanszék ügyében. *Orvosi Hetilap*, 1874.
- ❖ *Budapest csatornázása.* 1884.
- ❖ *Az egészséges házról és lakásról.* Braunschweig, 1877
- ❖ *Egészségtani kutatások a levegőt, talajt és vizet illetően.* Budapest, 1881
- ❖ *A lakásviszonyok befolyása a cholera és typhus elterjedésére.* Budapest, 1884
- ❖ *Bacteriumok az élőállat vérében.* Budapest, 1885
- ❖ *Ujabb kísérletek erekbe fecskendezett bacteriumokkal.* Budapest, 1886
- ❖ *A vérnek bacteriumölő képességéről.* Budapest, 1887
- ❖ *Hygiene des Bodens.* Jena, 1893

Szerkesztette a Természettudományi Közlönyt 1879-87-ig és vezette annak Egészségtan rovatát; szerkeszti az Orvosi Hetilap Közegészségügy és törvényszéki orvostan c. szakmellékletét 1882 óta s abban számos referátumot, bírálatot stb. közölt; a Népszerű természettudományi előadások Gyűjteményét (Paszlavszyk Józseffel együtt), az országos közegészségi egyesület Egészség c. közlönyét 1887 óta Budapesten.

Források

- Szinyei József: *Magyar írók élete és munkái III. (Fa–Gwóth).* Budapest: Hornyánszky. 1894. Online elérés
- Hógyes Endre: Fodor József emlékezete. *MTA Emlékbeszédok*, 1902.
- Hahn G. – Melly J.: *Fodor József élete és munkássága.* Bp., 1965.
- *Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig.* Főszerk. Nagy Ferenc. Budapest: Better; MTESZ; OMIKK. 1997, 302–303. o. ISBN 963-85433-5-3
- Karasszon Dénes: Fodor József. In: *Híres magyar orvosok.* Szerkesztők: Kapronczay Károly, Vizi E. Szilveszter. Bp.: Galenus, 2000. 65–67.
- Ferencz Gábor: *Fodor József, a közegészségtan magyarországi megteremtője*, 1960
- Kerekes István: *Fodor József, a "kísérletes" egészségügy honi pionírja (1843-1901)*, 1964
- Vedres István: *Néhány gondolat Fodor József életművének tanulmányozása alapján*, 1968
- Páter János: *Fodor József, a tudós és az ember*, 1969
- Antall József, Kapronczay Károly: *Fodor József (1843-1901)*, 1973

(forrás:Wikipédia, a szabad enciklopédia)